

Mikä sarjakuva-arkisto?

Ottaessani elokuussa 2011 vastaan pestin ”kansallisen käyttökuvan tallennusprojektin” vetäjänä jouduin pohtimaan ankarimman kautta, mistä hankkeessa on kyse. Mitä pitäisi laittaa talteen, miksi ja minkä vuoksi juuri nyt?

Mitä ensinnäkin on käyttökuva? Rajaako määritelmä pois kaiken taiteeksi laskettavan? Vai voiko käyttökuvasakin olla taiteellisia aspekteja? Onneksi arkistomissio, kuten moni muukin juttu elämässä, on täsmentynyt tehdessä. Yksinkertaistaen homman nimi on, että arkistoidaan ja luetteloidaan sarjakuvan alkuperäisaineistoa tieteellistä-taiteellista tutkimusta palvelemaan.

Sarjakuvassa varsinainen teos on oikeastaan vasta painettu versio, ja originaali on periaatteessa vain viimeinen työvaihe. Itse en olekaan saanut alkuperäistöiden tirkistelystä mainittavia ooh- tai ahaa-elämyksiä, vaikka on tietysti terapeuttista nähdä, että mestaristekijätkin joutuvat välillä paikkailemaan jälkeään erikeeperin ja paperinpalasten avulla.

Vasta lähempi tutustuminen aineistoon ja sitä seurannut valaistuminen ovat paljastaneet, miten huikaiseva aineisto on käsissämme. Tuntuu, kuin olisi tipahtanut Ali Baban luolaan, jonka joka nurkassa kimaltaa jokin eksoottinen – no, sanotaan vaikka ”aare”. Koska sarjakuvaan liittyvää alkuperäistä työmaterialia ei ole juurikaan taltioitu järjestelmällisesti, on ollut haasteellista nimetä ja kategorisoida näitä kultajyviä tavalla, joka myöhemmin todella tukee tutkimusta.

Huolimatta pahoista puheistani valmiit sarjakuvaoriginaalit ansaitsevat tietenkin tulla tallennetuiksi jälkipolvia varten. Arkiston kiinnostavinta ja mielestäni merkittävintä antia ovat kuitenkin ruutuvihkoihin ja paperilap-

pusille tehdyt hahmotelmat ja pohdinat, versiointi ja kaikenlainen taustaksi kerätty säälä.

Juuri työstömaterialiaali avaa näkyvän niihin luoviin prosesseihin, joiden kautta sarjakuva syntyy. Tapahtuma-

Tuntuu, kuin olisi tipahtanut Ali Baban luolaan.

ketju on jokaisella tekijällä yksilöllinen. Joskus on kyse yksilösuorituksesta, toisinaan samaa sarjaa työstävät sekä käsikirjoittaja että piirtäjä. Myös työn tilaajalla on vaikutusvaltaa siihen, mitä lopulta julkaistaan. Arkisto paljastaa sekä sensuuria että itsesensuuria, ja avaa mahdollisuudet herkullisiin yhteiskunnallisiin ja taiteentutkimuksellisiin analyyseihin.

Kaikkein eniten sarjakuva-arkiston luomisesta ja tutkimisesta hyötyy ajan myötä alan opetus. Sarjakuvaoppaat ja -opinnot nojaavat nykyisellään hyvinkin paljon kunkin kirjoittajan tai opettajan yksilölliseen kokemukseen ja asiantuntemukseen. Monipuoliseen aineistoon perustuva tutkimus antaa varmasti opetukseen uusia näkökulmia ja vankempaa teoreettista pohjaa.

Arkistohankkeen ajankohtaisena haasteena on se, että merkittävä osa historiallisesta sarjakuvan alkuperäis-materialialista on joko hukassa tai jo

suoranaisesti tuhoutunut. Monesti taiteilijan oman käden kautta, kun mahdollisuuksia aineiston säilyttämiseen tai lahjoittamiseen ei ole ollut. Kyse on myös herkästä paperimateriaalista, joka ei loputtomasti kestä sattumanvaraisia säilytysolosuhteita. Nykyrahoituksen avulla pystytään taltioimaan Suomen sarjakuvaseuran hallussa nyt oleva originaalimateriaali, joka on kuitenkin vain pienen pienen osa häviämisaarassa olevasta aineistosta. ●

REIJA SANN

SARJAKUVAN TIEDOTUSKESKUS, SARJAKUVA-ARKISTOHANKE

SARJAKUVA-ARKISTO ON SARJAKUVAN TIEDOTUSKESKUKSEN PILOTTIHANKE, JOKA ON ALOITETTU AATOS JA JANE ERKON SÄÄTIÖN TUELLA. SEN PÄÄMÄÄRÄNÄ ON KARTOITTA A KUVITUSKUVAN TALLENTAMISTA MAASSAMME LAAJEMMALTIKIN.

